

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів  
(найменування кафедри)

**РЕФЕРАТ**  
**кваліфікаційної роботи**  
**на здобуття освітнього ступеня бакалавр**  
зі спеціальності 6.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»  
(шифр та найменування спеціальності)  
за освітньою програмою  
фінанси, фінансовий менеджмент та страхування  
(назва освітньої програми)

на тему: «Оподаткування зовнішньоекономічних операцій суб'єктів  
господарювання»

**Виконавець:**

Студентка Факультету фінансів та  
банківської справи  
Резніченко Вікторія Сергіївна

---

/підпис/

**Науковий керівник:**

К.е.н., доцент Волкова О.Г.

---

/підпис/

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність теми** Успішний розвиток зовнішньоекономічної діяльності базується на чітко сформованому механізмі її регулювання та впроваджену у практику систему оподаткування у відповідності з економічною кон'юнктурою в країні. Сучасні податкові реформи повинні сприяти формуванню ефективного регулювання зовнішньоекономічних операцій, з врахуванням особливостей соціально-економічного розвитку України, стану реформування економіки, рівень конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, його інвестиційні та інноваційні можливості. Ці обставини зумовлюють актуальність теми дослідження.

**Мета дослідження:** дослідження теоретичних та практичних питань оподаткування зовнішньоекономічних операцій.

**Завдання дослідження:**

- визначити теоретичні засади та економічну сутність оподаткування зовнішньоекономічних операцій;
- розкрити механізм реалізації податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні;
- оцінити фіскальну ефективність оподаткування зовнішньоекономічних операцій в Україні;
- оцінити вплив оподаткування на розвиток зовнішньоекономічної діяльності України
- дослідити зарубіжний досвід механізму оподаткування сфері зовнішньоекономічної діяльності;
- дослідити основні проблеми системи оподаткування зовнішньоекономічних операцій в Україні;
- узагальнити рекомендації щодо удосконалення системи оподаткування зовнішньоекономічних операцій в Україні.

**Об'єктом кваліфікаційної роботи** є процес оподаткування зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

**Предметом кваліфікаційної роботи** є економічні відносини, які виникають в процесі адміністрування податків від зовнішньоекономічних операцій.

**Методи дослідження** У процесі наукового дослідження застосовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні методи, зокрема: теоретичного узагальнення, наукової абстракції, методів індукції та дедукції, історичного методу – для визначення економічної сутності оподаткування зовнішньоекономічної діяльності; методів аналізу і синтезу, статистичних прийомів групування, динамічних порівнянь, графічного зображення – для дослідження фіскальної ефективності оподаткування зовнішньоекономічної діяльності та інструментів уникнення оподаткування та ухилення від сплати податків в Україні; методів спостереження та формалізації – для окреслення перспектив ефективного розвитку оподаткування зовнішньоекономічної діяльності.

**Інформаційна база дослідження** Державної фіскальної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України, положення,

нормативно-правові акти національного та зарубіжного законодавства з питань податкового регулювання зовнішньоекономічної діяльності, періодичні видання, наукові збірники, матеріали науково-практичних конференцій, монографії та друковані праці українських і зарубіжних учених.

**Структура та обсяг роботи.** Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (49 найменування). Загальний обсяг роботи становить 103 сторінок. Основний зміст викладено на 87 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 9 рисунки.

## **ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ**

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ»** висвітлено основні теоретичні засади оподаткування зовнішньоекономічних операцій, його механізм, мету, завдання, інструменти, досліджено організаційно-правові засади системи оподаткування зовнішньоекономічної діяльності України.

У другому розділі **«МОНІТОРИНГ ОПОДАТКУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ»** систематизовано етапи розбудови податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності України, проаналізовано фіскальну та регулюючу роль митних платежів України за останні п'ять років, розглянуто типові порушення платників податків з метою ухилення від сплати податків від зовнішньоекономічних операцій.

У третьому розділі **«ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ»** розкрито зарубіжний досвід оподаткування зовнішньоекономічних операцій, проблемні питання системи оподаткування митними платежами в Україні та систематизовано шляхи їх вдосконалення.

## **ВИСНОВКИ**

1. За економічним змістом оподаткування зовнішньоекономічних операцій – це сукупність встановлених у країні податків та обов'язкових платежів, які надходять до бюджетів різних рівнів бюджетної системи. Основним завданням оподаткування зовнішньоекономічних операцій є посилення впливу на соціально-економічний розвиток країни і забезпечення на цій основі стабільного зростання національного валового продукту й національного доходу.

2. В Україні система оподаткування експортно-імпортних операцій базується на використанні інструментів торговельної політики – митних платежів, а саме: мита, акцизного податку на імпорتنі товари, ПДВ на операції з продажу. До основних аспектів оподаткування зовнішньоекономічних операцій в Україні відносять особливості оподаткування податку на прибуток підприємств, трансфертне ціноутворення, особливості оподаткування доходів нерезидентів, податок на додану вартість, акцизний податок з імпорتنих товарів та мита. Система оподаткування в Україні на сучасному етапі, зокрема у сфері оподаткування ЗЕД, реформується з фіскального на стимулюючий вектори розвитку.

3. У результаті оподаткування імпорту митним тарифом виникають дві групи економічних ефектів: ефекти перерозподілу та ефекти втрат. У результаті дії першої групи ефектів відбувається перерозподіл коштів: - фіскальний ефект (від споживачів до держави), інколи його називають ефект доходу; - виробничий ефект – це ефект перерозподілу (від споживачів до національних виробників). До другої групи ефектів належать чисті втрати малої країни від застосування митного тарифу на імпорт товару (це ефекти захисту і споживання).

4. Встановлено, що податки на міжнародну торгівлю мають як позитивні, так і негативні властивості. До позитивних рис митних платежів належать такі: висока швидкість надходження до бюджету, застраховані від ризику несплати у разі нерентабельної діяльності, постійність надходжень, зважаючи на наявність сталої потреби населення у споживанні товарів і послуг, шляхом оподаткування зовнішньоекономічної діяльності держава отримує можливість регулювати рівень споживання населенням певних груп товарів, що імпортуються (експортуються) з (на) митну територію України, здійснювати функцію захисту (протекціонізму) окремих галузей економіки. До негативних рис відносять: зниження митної вартості товарів, яка є базою оподаткування митними платежами; пряме ухилення від сплати мита, акцизного податку та ПДВ та висока вартість їх адміністрування недостатня ефективність стосовно поліпшення структури споживання, властивий інфляційно-утворювальний елемент імпортного мита.

5. Акцизний податок разом з ПДВ посідають вагоме місце у формуванні доходів Зведеного бюджету України, перевищуючи надходження податків на прибуток підприємств та на доходи фізичних осіб. У 2019 році істотно зросла питома вага акцизного податку з імпортованих товарів у загальних надходженнях акцизного податку: 40,1% проти 34,3% у 2015 році. Аналогічно, зросла роль акцизного податку у формуванні податкових надходжень Зведеного бюджету: 5,6% у 2019 році проти 4,8% у 2015 році.

Встановлено основні чинники впливу на податкові надходження від зовнішньоекономічних операцій: ставка мита, ціна товару, курс гривні до іноземної валюти та обсяг імпорту/експорту. На надходження акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) впливають обсяги імпорту підакцизних товарів, зокрема транспортних засобів і нафтопродуктів, питома вага яких в загальних надходженнях акцизного податку з ввезених товарів становить майже 80 %.

6. В роботі розраховано коефіцієнт бюджетної ефективності ПДВ в Україні, який чим більший, тим ефективніше працює система ПДВ у країні. Цей показник характеризувався вищими значеннями у 2017 році – 72,7% та 2018 році – 71,1%, дещо стабільнішу позицію займав показник бюджетної ефективності ПДВ із ввезених на митну територію, який зменшився у 2019 році відносно 2017р. та 2018р. і впродовж п'яти років варіював в межах 4%, негативною є його тенденція до зниження у 2019 році до рівня 36,5%.

7. Порівняння темпів росту податкових надходжень, ПДВ, акцизного податку з імпорту та мита у Зведеному бюджеті України у період 2015-

2019рр . засвідчило, що лише акцизний податок з імпорту в Україні за останні п'ять років зростав більшими темпами порівняно загальних податкових надходжень Зведеного бюджету України. Темпи росту мита є нестабільними та знижуються, що ілюструє виконання митом не фіскальної, а регулюючої функції. Зазначимо, що за усіма митними платежами, темпи зростання сповільнилися.

8. В роботі встановлено, що у 2019 році істотно зросла питома вага акцизного податку від транспортних засобів, що зумовлено зміною у формулі розрахунків акцизного податку саме цього виду підакцизного товару, а також надання пільг з розмитнення транспорту, завезеного раніше, до 2019 році у митних режимах тимчасового ввезення, з можливістю їх розмитнення на зниженими ставками.

9. Встановлено, що на відміну від більшості інших країн (окрім деяких країн СНД), в Україні переважна частина податкових надходжень втрачається через наймасштабніші інструменти ухилення від сплати податків та агресивного податкового планування: за допомогою офшорних зон, Ухилення/уникнення від сплати ПДВ через фіктивне підприємництво, формування схемного податкового кредиту, через порушення митних правил, контрабанду та корупцію на кордоні.

10. Важливою проблемою, що потребує нагального вирішення є заниження величини об'єкта оподаткування акцизним податком шляхом: ввезення підакцизних товарів поза митним контролем; здійснення «псевдоекспорту» підакцизних товарів;декларування товарів на фіктивні фірми; заниження митної вартості імпортованих товарів; переміщення товарів за фіктивними документами; використання підроблених марок акцизного податку; зміна при маркуванні безпосереднього об'єкта оподаткування.

11. У період розвитку національної економіки акценти митно- тарифної політики мають бути зміщені від виконання традиційних регуляторної та фіскальної функцій у бік впровадження антикризових заходів для захисту економіки України, підтримки конкурентоспроможності вітчизняних виробників. Потенційними резервами зростання надходжень митних платежів до Державного бюджету в період лібералізації Митного тарифу України є підвищення рівня організації митного контролю, що на цьому етапі виступає основним чинником збільшення обсягів сплачених до бюджету митних платежів, а також розширення податкової бази за рахунок скорочення переліку митно-тарифних пільг і запровадження експортного мита на вивіз сировинної та низькотехнічної продукції, зокрема на вивіз природних ресурсів.

**АНОТАЦІЯ**

Резніченко В. С. «Оподаткування зовнішньоекономічних операцій суб'єктів господарювання».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за освітньою програмою «фінанси, фінансовий менеджмент та страхування». –  
(*назва освітньої програми*)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти оподаткування зовнішньоекономічних операцій суб'єктів господарювання, а також практичні питання оподаткування зовнішньоекономічних операцій митними платежами в Україні задля підвищення фіскальної та регулюючої ефективності податкових платежів.

Досліджено етапи розбудови податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності України, розраховано фіскальні показники акцизного податку, мита та податку на додану вартість за імпортними операціями, показник бюджетної ефективності, типові порушення суб'єктів господарювання з метою ухилення від сплати податків за зовнішньоекономічними операціями.

Визначені проблемні питання оподаткування зовнішньоекономічних операцій суб'єктів господарювання та запропоновано заходи вдосконалення системи адміністрування митних платежів через посилення функцій аналізу трансфертного ціноутворення, розвиток податкових сервісів, управління ризиками, формування «критичних списків» платників податків.

**Ключові слова:** податкова політика, зовнішньоекономічні операції, митні платежі, мито, акцизний податок, податок на додану вартість.

## ANNOTATION

Reznichenko V.S. "Taxation of foreign economic transactions of economic entities".  
Qualifying work for obtaining an educational bachelor's degree in the specialty "6.07072 Finance, banking and insurance» for the educational program «finance financial management and insurance».

Odessa national economic university. – *Odessa, 2020.*

The paper considers the theoretical aspects of taxation of foreign economic transactions of economic entities, as well as practical issues of taxation of foreign economic transactions by customs payments in Ukraine to increase the fiscal and regulatory efficiency of tax payments.

The stages of tax policy development in the sphere of foreign economic activity of Ukraine are studied, fiscal indicators of excise tax, customs duty and value added tax on import operations, budget efficiency indicator, typical violations of business entities to avoid paying taxes on foreign economic transactions are calculated.

The problematic issues of taxation of foreign economic transactions of economic entities are identified and measures are proposed to improve the system of customs payments administration through strengthening the functions of transfer pricing analysis, development of tax services, risk management, formation of "critical lists" of taxpayers.

**Key words:** tax policy, foreign economic transactions, customs payments, customs duties, excise tax, value added tax